

Ջարմանքը և տարակոյսը կը շփոթեն Սոսլիսեանը, փորձութեան ըսպէն էր.. մէկ կողմէն պատերազմելու հրաւերքն, միւս կողմէն հայ իշխանին քաջութեան համբաւը, պարտութեան երկիւղը...

Քիչ ժամանակէն Սոսլիսեանին հրեշտակները կը հասնէին թորոսի առջև և խաղաղութեան և բարեկամութեան դաշինքները կը կնքէին, ի մեծ ուրախութիւն հայրենասէրներուն որ Շնորհալույ հետ կը կրկնէին (էջ 222) «Ընդ Քրիստոսի պահելով յաղթող լիցոյք փորձողին և ընդ ճրէշտակս երդեսցոյք փառք ի թաղմունս Աստուծոյ»:

Հ. Լ. ԱՌՃԵԱՆ

Շարունակելի

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

ՄԵԾ ՀՆԱՐԻԶ ԷԴԻՍԸՆ

Եւ իր 12 տարեկան խմբագրուպետ զաւակն

Ամերիկայի աշխարհածանօթ մեծ հնարիչ Էդիսըն վերջերս սա կարծիքը յայտնեց, թէ շատ կարճ ժամանակէ մը Եւրոպական և Ամերիկեան բոլոր դատարաններուն մէջ պիտի դրուի այնպիսի նորագիւտ մեքենայ մը որ երբ դատաւորներ իրենց վճիռը արձակեն կամ յետաձգեն, այդ խօսուածքները անմիջապէս մեքենան իր մէջ պիտի ընդունի: Եւ հինգ վարկեանի մէջ մեքենային արտաքին կողմը ապակիի փոքր գործիքով մը զրուած հանութեան պիտի ներկայացուի:

Այս մեծ ելեքորաբանը մինչև այսօր մօտ 500էն աւելի գիւտեր և մեքենաներ կատարելագործելէն յետոյ, մոզական լապտերի նոր մեքենայ մըն ալ ունի, որ դեռ չէ աւարտած, բայց յայտարարած է որ Յուլիս 4ին Ճորճ Ուաշինկթընի տօնի օրը կառավարութեան պիտի յանձնէ:

Այս մեքենան ճիշտ կը նմանի Սինէ-մաթօկրաֆ ցոյց տրուած մեքենային, կ'ըսէ. բայց այնպիսի նորութիւն մը կայ, որ թէ ցոյց պիտի տայ վարագոյրին վրայ խօսողները կամ խաղացողները և թէ անոնց խօսուածքն ալ լսուի. ֆոնօկրաֆի նման պիտի խօսին կամ պիտի երգեն:

Այս գիւտին համար Եւրոպացիք և Ամերիկացիք այժմ իրար հետ կը մրցին մեծ գնով առնելու համար. ֆրանսական ընկերութիւն մը 10 միլիոն տոլար վճարելու փափաք յայտնած է:

Էդիսըն, կ'աւելցնէ նաև թէ մեծ Մանրագիտակի մը անհրաժեշտ պէտքը զգալի է, իր այս կարծիքի արտայայտութեան մէջ կարեւորութեան զօրաւոր շեշտ մը կը դնէ ծայրայեղ Մանրագիտակի ընծայած դիւրութիւններուն:

Այս կերպով կը յուսայ ձեռք բերել նա այնպիսի Մանրագիտակ մը զոր ամէն ոք կարենայ գնել ու ընութեան մէջ պարփակուած անհուն զաղտնիքները մեզի ցուցնել:

Փորձով գիտենք թէ առարկաներու խկութիւնը հասկնալու համար առարկան մեծցնելը միայն բաւական չէ, այլ պէտք է նաև լոյսի ազդեցութեան տակ ձգել: Առարկայ մը տրամագիծէն հազար անգամ մեծցնելը միշտ լոյսի համապատասխան անոռ մտած յետոյ չի բերեր: Ուստի մեր հետազօտութիւնները արդիւնաւոր ընելու համար զօրաւոր լոյս ձեռք բերելու պէտք ունինք. և այս բանն է որ ծայրայեղ մանրագիտակ մը յաջողապէս պիտի ընէ ձեռք գիտութեան աշխատաւորներուն, Գերման գիտունները յայտարարած են թէ սովորական մանրագիտակը իր կատարելութեան դեռ չէ հասած: Էդիսըն նոյնպէս յայտարարած է թէ 1916ին, Բանամայի ջրանցքին ժամանակ այս գիւտը ևս կատարելագործելով պիտի հասցնէ զագաթնակետին ու պիտի նուիրէ նիւթական արդիւնքը Բանամա — համալսարան մը կանգնելու՝ տեղւոյն մէջ:

Էդիսըն նոյնպէս կը յայտարարէ թէ իր այս գիւտերը հրապարակ հանելէ յետոյ

տոյ երկաթուղիներու շոգեշարժ մեքենաները կ'ուզէ վերցնել և անոնց տեղ ելեքստրաշարժ դնել այնպէս որ Նիւ-Խորքէն Պոսթօն 3 ժամէն նուազ կարելի ըլլայ երթալ. այժմ 6 ժամէն կ'երթայ շոգեշարժը. ասոր օրինակ ուրիշ տեղեր. Նիւ-Խորքէն Սէնթ Լուիզ 24 ժամ է. Շիկակո 18 ժամ. Ուաշինկթըն 6 ժամ. Հիակարաֆօլս, որ Քանասասի Սահմանագլուխ է, 15 ժամ է, կէս առ կէս պիտի իջնցնէ. Նոյնպէս բոլոր Միացեալ Նահանգներու միւս գիծերը և էղիսընի այս հրաշալի գիւտերը Եւրոպացիներու համար սոսկում են վաճառականական տեսակետով:

Նիւ-Խորք քաղաքի ամբողջ ելեքստրականութիւնը էղիսընի կը պատկանի. իւրաքանչիւր 1 վայրկեան 2 տուար 50 սէնթ կը ստանայ:

Անցեալ տարի էղիսըն իր զաւակին կը հարցնէ թէ նոր տարւոյն ի՞նչ կը փափաքի ունենալ, զաւակը կը պատասխանէ հօրը. «Գեռ մէկ ամիս և հինգ օր կայ. երբ որ ամիսը լրանայ փափաքը կը յայտնեմ»: Երբ օրերը կը սահնի ու հինգ օր կը մնայ հօրը ներկայանալով կը խնդրէ որ 50 տուար փոխարինութիւն մը ընէ 6 օրուան պայմանաժամով և ըստ միջազգային կանոնաց հարիւրին չորս տոկոսով: Հայրը կը զարմանայ տղուն այս անակնկալ խօսուածքին, և կը վճարէ 50 տուար:

Տղան այս փոքրիկ գումարը առնելով, տպագրական պէտքերը կը հոգայ՝ կանխավճար՝ ընելով 5ական տուար, թէ՛ խմբագիր և թէ՛ գրաշար: Նոր տարւոյ առաւօտուն, էղիսըն անուն Ամասթերթ մը հրապարակ կը հանէ մօտ 50 հազար օրինակ. մէկ թիւ մըն ալ հօրը ուղարկելով բաժանորդագիւր կանխիկ է՝ կը գրէ: Այսօր որ նոր տարի է, կ'ըսէ հայրը, նոր էղիսըն ամասթերթին համար «Նորագիւտ» մամուլ մը պէտք է: Ահա թէ ի՞նչ կը խորհի էղիսըն տպագրութեան մասին. կ'երեւի թէ դեռ կատարելագործելու պէտքը կը զգայ:

Ս. ՃԻԿԷԼՃԵԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԳԻՇԵՐՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԶՐՈՅՑ ԶԱՏԻԱԿԱՆ

Դաշտը դեռ թմբուկեան մէջ է. սաւկայն, գիշերուան խոր լուսութեան մէջ, ձեան թողին տակ, կը լսուի՝ արդէն արթնցող, գետակներու մրմունջը. ձորերու և անդունդներու մէջ ձայնը կը սաստկանայ և խուլ որոտման մը կը փոխուի՝ որ կ'իմացնէ ճամբորդին թէ վտանգաւոր է ճամբան: Անտառը դեռ լուռ է ճգմուած բուրովին սառույցին տակ, նման առասպելական Հերակլէսի մը իր երկաթեայ սաղաւարտին տակ: Մոայլ երկիրքը զարդարուած է աստղերով՝ որոնք երկրի վրայ ցուրտ և տարտամ լոյս մը կը սփռեն: Այս խաբէական լոյսով, հոս հոն, կը տեսնուին ձեան տակ թաղուած գիւղեր՝ սև կէտերու նման: Սառած դաշտին և ամալի ճամբուն վրայ կը տարածուի լըցման, ամայութեան և թշուառութեան տեսարանը: Երկիրը իր ցուրտ և կարծր վերարկուին տակ կծկած է անձայն, անօգնական. կարծես խիստ գերութիւն մը կը ծանրանայ վրան:

Յանկարծ դաշտին մէկ ծայրէն կը հնչէ կէսգիշերի զանգակին զօղանջը: Հակառակ կողմէն կը բարձրանայ ուրիշ զօղանջիւն մը, ապա երրորդ մը, չորրորդ մը . . . : Գիշերուան սև յատակին վրայ կը գծուին եկեղեցիներու զանգակատուններու շողշողուն ծայրերը. ու յանկարծ ամենայն ինչ կեանք կ'առնու:

Ճամբուն վրայ կ'երևան գիւղերու բնականիչները:

Ամէնէն առաջ կը քալեն խեղճները, թշուառութեամբ տանջուողները՝ արտերնին կտրած և գլուխին կախ: Տաճար կը տանին իրենց ցաւն և համակամութիւնը. այս միայն կրնան նուիրել յարուցեալ Աստուծոյն:

Ասոնց հետէն, քիչ մը հեռուէն, կու